

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ต่อพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 รวมทั้งผลกระทบต่อผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียง

สรุปผลการวิจัย

สรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือเพศชาย จำนวนร้อยละ 79.00 มีอายุ 40-49 ปี จำนวนร้อยละ 31.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวนร้อยละ 50.00 มีตำแหน่งหัวหน้าสถานี จำนวนร้อยละ 40.00 มีระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งงาน 1-2 ปี จำนวนร้อยละ 71.00 มีระยะเวลาการทำงานในกิจการวิทยุกระจายเสียง 1-2 ปี จำนวนร้อยละ 47.00 มีระยะเวลาการดำเนินงานของสถานี 1-2 ปี จำนวนร้อยละ 67.00 รูปแบบการดำเนินงานของสถานีเป็นสถานีวิทยุชุมชน จำนวนร้อยละ 86.00 มีลักษณะการดำเนินงานของสถานีแบบดำเนินการเอง จำนวนร้อยละ 96.00 มีรายได้ของสถานีมาจากการโฆษณา จำนวนร้อยละ 46.00

จากการวัดระดับความรู้กลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับ พรบ.ฯ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 49.00 โดยประเด็นคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบได้มากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ "สาระสำคัญของ พรบ.ฯ มีผลให้เกิดองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ 2 องค์กร คือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งมีระบบบริหารจัดการที่เป็นอิสระจากอำนาจทางการเมืองในฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ" มีผู้ตอบถูกจำนวนร้อยละ 87.00 ส่วนประเด็นคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบได้น้อยที่สุด คือ "กองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนการศึกษา แก่

นิสิตนักศึกษาในสาขาวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องที่มีผลการเรียนดี”
มีผู้ตอบถูกจำนวนร้อยละ 7.00

จากการวัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.37

จากการวัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านผลกระทบของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.23

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังมีข้อเสนอแนะต่อพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ในหลายแง่มุม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 พบว่า การวัดความรู้ครั้งนี้เป็นเพียงการวัดความรู้เบื้องต้นในระดับที่ 1 จาก 6 ระดับ ตามแนวคิดของ เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom, อ้างแล้ว) คือ ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผน การเกิดความรู้ในระดับนี้คือความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมา จะเห็นได้ว่าตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างสามารถระลึกถึงสิ่งเฉพาะก็คือ เนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ และเกิดเป็นกระบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่ของความรู้ นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายด้วยแนวคิดของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533, อ้างแล้ว) ว่าความรู้ต่างๆ เหล่านี้เป็นรับรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S-R) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้เป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นกระบวนการภายในที่รับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตได้โดยตรง

จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้จะส่งผลในการปฏิรูปสื่อ ตามแนวคิดที่ว่าด้วยการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงตามที่ สุรรัตน์ เมธิกุล (2541, อ้างแล้ว) โดยมีความหวังว่าปฏิรูปการกระจายเสียงนี้เป็นการแก้ไขปัญหาของการกระจายเสียงทั้งระบบ ซึ่งจะช่วยให้บทบาทของวิทยุกระจายเสียงมีความชัดเจนในเป้าหมายการทำงาน และการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งมีอิสระและเสรีภาพ และความรับผิดชอบทางวิชาชีพ ถือหลักการให้สิทธิและเสรีภาพสื่อมวลชนทุกประเภทตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้การเกิดของสถานีวิทยุภาคประชาชนยังเป็นไปตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน (Participatory Communication) ที่องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1977, อ้างแล้ว) กล่าวถึงหลักการสำคัญที่ว่า ต้องมีการเข้าถึงสื่อ (Access) การมีส่วนร่วม (Participation) การจัดการด้วยตนเอง (Self-Management) ดังที่สถานีวิทยุบางส่วนได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้เกิดระบบสื่อมวลชนใหม่ตามทฤษฎีสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย (Democratic-participant Media Theory) มีลักษณะเป็นการสื่อสารแนวนอน (Horizontal Communication) ที่พยายามต่อต้านการใช้อำนาจของรัฐแบบรวมศูนย์ (Centralization) ที่มุ่งตอบสนองความต้องการผลประโยชน์และความคาดหวังของกลุ่มผู้รับสารทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์และวัฒนธรรมย่อยต่างๆ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างก็ยังยืนยันให้ กสท. ที่จะเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ตามแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทางด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งวิชญ วรวิญญู และ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2543, อ้างแล้ว) โดยยืนยันว่าต้องมีความเป็นอิสระ (Independence) ความเป็นกลาง (Impartiality) และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในกิจการที่เกี่ยวข้อง (Expertise / Professionalism) อย่างครบถ้วนตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัตินี้ จึงจะมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านผลกระทบของพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ต่อการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง เมื่ออธิบายด้วยแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลวิทยุกระจายเสียงของ วิจิตร ภัคดิรัตน์ และอังธิตา ลิมปีทมปาณี (2546, อ้างแล้ว) พบว่าผลกระทบต่อนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงจากพระราชบัญญัติ แต่การเกิดของสถานีวิทยุอย่างมากมาย

ตามพระราชบัญญัตินี้มีกระทบต่อสังคม ทั้งในด้านดีหรือเป็นประโยชน์ (Function) และในด้านผลเสียหรือเป็นโทษ (Dysfunction)

นอกจากนี้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ คือการมีกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เข้าร่วมในกระบวนการปฏิรูปทำให้เกิดความขัดแย้งที่ซับซ้อนกว่าเดิม ดังที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของ ยวดี เตชะไพฑูริย์สุข (2546, อ้างแล้ว) และมีความต้องการที่ตรงกันในการเรียกร้องให้มีกระบวนการสรรหา คณะกรรมการกิจการวิเทศกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) โดยเร่งด่วน โปร่งใส ตรวจสอบ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของยวดี เตชะไพฑูริย์สุข (2546, อ้างแล้ว) ซึ่งแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียงได้นั้นควรเป็นไปตามงานวิจัยของ วิษณุ วรรณุญ และอุบลรัตน์ ศิริยุดักดี (2543, อ้างแล้ว) โดยเฉพาะในส่วนของวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนนั้นให้พิจารณาจากงานวิจัยของ สิทธเรศ ศิราภานต์ (2544, อ้างแล้ว) เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

1. เนื่องจากจำนวนสถานีวิทยุในจังหวัดเชียงใหม่มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากเดิมที่ระบุในโครงร่างวิจัยจำนวน 65 สถานี ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2548 เพิ่มเป็น 134 สถานี ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 เมื่อถึงเวลาเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้ทันต่อเหตุการณ์จาก 55 ตัวอย่าง เพิ่มเป็น 100 ตัวอย่าง มีผลทำให้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากขึ้น รวมทั้งงบประมาณในการวิจัยก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน
2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแต่ละครั้งต้องใช้เวลามาก กลุ่มตัวอย่างบางส่วนจึงให้เวลาในการสัมภาษณ์อีกเพียงไม่นานนัก ทำให้ขาดข้อมูลเชิงลึกสำหรับผลการวิจัยในส่วนของความคิดเห็น
3. สถานีวิทยุหลายแห่งปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องทำการจับฉลากกลุ่มตัวอย่างใหม่มาทดแทนหลายครั้ง
4. สถานีวิทยุบางแห่งอยู่ห่างไกลและไม่สะดวกในการเดินทาง ผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลทางโทรศัพท์แทน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังเขียนรายงานการวิจัยอยู่นี้ ประเทศไทยอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียง หลายประการ ขณะเดียวกัน ร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. (2551) ก็รอเข้าสู่วาระการลงมติให้ความเห็นชอบของรัฐสภา และอาจจะประกาศใช้ไปอีกไม่นานนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้งานวิจัยนี้ขาดความทันต่อเหตุการณ์

2. ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการกระจายเสียงที่ออกตามมา ว่าสามารถผลักดันให้เกิดการปฏิรูปสื่อตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร

3. หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ควรพิจารณาความต้องการของผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงจากผลการวิจัยนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการออกกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ของการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบัน รวมทั้งความต้องการที่แท้จริงของประชาชน